

РЕШЕНИЕ

№ 1447

гр. София, 06.03.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 69 състав, в публично заседание на 23.02.2024 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Милена Славейкова

при участието на секретаря Албена Илиева и при участието на прокурора Стоян Димитров, като разгледа дело номер **8755** по описа за **2023** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 284 - 285 от Закона за изпълнение на наказания и задържане под стража (ЗИНЗС), във връзка с чл. 203 и следващите от АПК, във връзка с чл. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ).

Образувано е по искова молба на И. А. А. – О., ЕГН [ЕГН], от [населено място],[жк], [улица], [жилищен адрес] и със съдебен адрес [населено място], [улица], вх.Б, ет.4, чрез адв. И. Ю. от САК, срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН) при МП с искане за присъждане на обезщетение за неимуществени вреди в размер на 20 000 лв., претърпени поради лоши битови и хигиенни условия на изтърпяване на наказанието в периода от 09.03.2019 г. до 09.12.2019 г. – конкретно и единствено поради наличие на дървеници, ведно със законната лихва и разноските по делото.

Ищецът твърди, че в исковия период бил настанен в пълно с дървеници помещение, които го хапели денонощно. От тези ухапвания получавал обриви, пъпки и сърбежи. От ухапванията не можел да спи нощно време. Касало се за „епидемия“ от дървеници, която причинила на ищеца тормоз, тежки болки и страдания, чувства на безпокойство и безпомощност, отчаяност и страх. Развил паник-атаки, депресия и хипертония, „разбили се нервите му“ и „се унищожило здравето му“. Твърди, че липсвали всякакви норми на хигиена, което водело до наличие на дървеници.

С молба от 06.12.2023 г., чрез адв. Ю., ищецът уточнява, че в периода от 09.03.2019 г. до 13.06.2019 г. е бил настанен в Следствения арест на [улица], [населено място],

ет.б, спално помещение № 6, а в периода от 13.06.2019 г. до 09.12.2019 г. – в Затвора, [населено място].

Ответникът Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” при МП оспорва исковата молба в писмен отговор от 17.11.2023 г. и в открито съдебно заседание чрез юрк. М.. Твърди, че липсва неизпълнение на вменени от закон задължения от страната на ответника, които да ангажират отговорността му за нарушение на чл.3 от ЗИНЗС. Сочи, че неимуществените вреди не се предполагат, а следва да бъдат доказани, а в случая липсвали доказателства за нарушение на физическото или психическо здраве на ищеца, в пряка и непосредствена причинно-следствена връзка с действия или бездействия на длъжностни лица при ответника. Поддържа, че цялата площ на ареста и затвора били третирани редовно срещу вредители, за което прилага протоколи за обработка и дезинсекция по график. Прилага медицинска справка от директора на Медицинския център (МЦ) към Затвора С., според която за исковия период ищецът не е имал оплаквания от ухапвания на инсекти. Задължение на самите лишени от свобода съгласно чл.21, ал.2 и чл.176 от ППЗИНЗС било спазването на хигиената в помещенията, от които зависело развитието на инсектите. Счита, че преживяванията на ищеца не са от такова естество, че да предизвикат у него емоционални страдания над неизбежното ниво на страдание, присъщо на самото лишаване от свобода. Претендира за отхвърляне на иска и присъждане на юрисконсултско възнаграждение. Участвалият в производството по делото прокурор – представител на СГП счита, че исковата претенция е основателна.

Административен Съд С. - град, I отделение, 69 състав, след като взе предвид наведените в исковата молба доводи, изразеното становище на пълномощника на ответника и на представителя на СГП и се запозна с приетите по делото гласни и писмени доказателства, намира от фактическа и правна страна следното:

Разпоредбите на чл.284-286 от ЗИНЗС, вр. чл.3 от с.з., уреждат защита на осъдените и задържаните под стража лица срещу поставянето им в неблагоприятни условия, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждаят чувство на страх, незащитеност или малоценност. Тази правна уредба е приета в резултат на серия от осъдителни решения на ЕСПЧ срещу България за нарушение на чл.3 от ЕКПЧ поради условията за пребиваване в местата за лишаване от свобода в страната ни и пряко кореспондира с абсолютната забрана по чл.3 от ЕКПЧ. Разпоредбата на чл. 3 от Конвенцията защитава една от основните ценности на демократичното общество. Тя забранява по абсолютен начин изтезанията или нечовешкото или унижително отношение или наказание, независимо от обстоятелствата и поведението на жертвата (виж А. и други, цитирано по-горе, § 139, с допълнителни препратки).

За да попадне в обхвата на този член, малтретирането трябва да достигне минимално ниво на суровост. Оценката на този минимум е относителна и зависи от всички обстоятелства по делото като продължителността на отношението, физическите и психическите последици и в някои случаи пола, възрастта и здравословното състояние на лицето. Въпреки че малтретиране, което постига този минимум, често включва действителна телесна повреда или силно физическо или психическо страдание, дори и при липса на такива, когато отношението унижава или принижавя човек, показвайки

липса на уважение или води до засягане на неговото човешко достойнство, или предизвиква чувство на страх, страдание или малоценност, което може да разбие моралната и физическата устойчивост на този човек, то също може да попадне в обхвата на забраната на чл. 3.

За да бъде приета основателност на иска за вреди с правно основание чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, следва кумулативно да бъдат доказани: 1. акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с което се нарушава чл. 3 от закона; 2. настъпила, в резултат на нарушението имуществена/неимуществена вреда в правната сфера на ищеца, която се предполага до доказване на противното по силата на въведената с разпоредбата на чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС оборима презумпция и 3. пряка и непосредствена причинна връзка между вредите и нарушението (в този смисъл е Решение № 15247 от 12.11.2019 г. по адм. д. № 813/2019 г., III отд. на ВАС).

За да попадне задържането специално под чл. 3 от Конвенцията, страданието и унижението трябва да надхвърлят неизбежния елемент на страдание и унижение, свързани със самото лишаване от свобода. В този случай властите трябва да гарантират, че едно лице е задържано при условия, съвместими с уважението към човешкото достойнство, че начинът и методът на изпълнение на наказанието лишаване от свобода или друг вид мярка за задържане не подлага човека на стрес или трудности с интензитет, надвишаващ неизбежната степен на страдание, присъща на задържането, и че предвид практическите изисквания на лишаването от свобода, здравето и благосъстоянието на този човек са гарантирани в достатъчна степен.

При оценка на условията на задържане по чл. 3 от Конвенцията е особено важно да бъде взето предвид кумулативното въздействие на тези условия, както и конкретните твърдения, направени от въпросното лице, и времето, което той или тя е прекарал/а в тези условия. Дори когато всеки отделен аспект от тези условия е в съответствие с националното законодателство, техният кумулативен ефект може да бъде такъв, че да доведе до нечовешко или унизително отношение по смисъла на чл. 3 от Конвенцията.

Съдът в С. е отбелязал в осъдителните си решения срещу България санитарен проблем в поправителните заведения поради наличието на хлебарки, гризачи, бълхи, въшки, дървеници и други вредители, като е посочил, че затворническите власти трябва да се справят с този проблем чрез осигуряване на адекватни дезинфекционни съоръжения, почистващи продукти, както и редовно обезпаразитяване и проверки на килиите, по-специално на спалното бельо, дюшеците и пространствата, използвани за съхранение на храна.

При постановяване на решението си настоящият съдебен състав приема, че следва да съобрази стандартите, заложи в Европейските правила за затворите. Макар да представляват само препоръки на Комитета на министрите към държавите-членки на Съвета на Европа по отношение на минималните стандарти, които следва да се прилагат в затворите, същите са отправна точка за преценката дали е налице нарушение на забраната за жестоко, нечовешко или унизително отношение.

Според т.18.1 от Правилата битовите условия на затворниците, и особено условията за спане, трябва да са съобразени със зачитането на човешкото им достойнство, трябва да осигуряват, доколкото е възможно лично пространство, и да отговарят на хигиените и здравословни изисквания, като се обръща необходимото внимание на климатичните условия, в частност площ, кубатура на помещението, осветление, отопление и вентилация.

Установено е задължение за затворническите власти да предоставят необходимите за

това средства, включително тоалетни принадлежности и обичайни почистващи пособия и материали, респ. задължение за затворниците да поддържат себе си, облеклото си и спалните помещения чисти и подредени.

Съгласно т.102.2 от Европейските правила за затворите лишаването от свобода чрез настаняване в затвор представлява наказание само по себе си и следователно режимът на осъдените затворници не бива да утежнява страданието, което е резултат от самото пребиваване в затвора.

Релевантните оплаквания на ищеца касаят единствено наличието на дървеници, ухапванията от които влошавали условията за сън и му причинявали денонощно неудобство поради обриви и сърбежи.

С оглед на изложеното и предвид заявената с исковата молба претенция, съдът следва да установи: А/ поставен ли е бил ищецът, като лишен от свобода в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода (чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС), достигащи прага на нечовешко или унизително отношение (чл.3, ал.1 от ЗИНЗС) и изразяващи се в действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото му достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност, малоценност, на стрес или трудности с интензитет, надвишаващ неизбежната степен на страдание, присъща на наказанието (чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС), съответно: претърпял ли е неимуществени вреди, които да са пряка и непосредствена последица от тези условия; Б/ съумял ли е ответникът (арг. чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС) да опровергае твърдението за претърпени неимуществени вреди, като установи и докаже, че не е бездействал, осигурявайки през исковия период „благоприятни условия за изтърпяване на наказанието“. Оборимостта на презумпцията по чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС не освобождава ищеца от отговорността да проведе от своя страна пълно и главно доказване (чл. 154, ал. 1 ГПК) на твърдението за понесени неимуществени вреди, които са пряк резултат от поставянето му в неблагоприятни условия в нарушение на чл.3, ал.1 и ал.2 от ЗИНЗС.

Относно условията на изтърпяване на наказанието съдът съобразява информацията, предоставена от ответника по реда на чл.284, ал.3 от ЗИНЗС. Според Становище рег. № 18689 от 02.11.2023 г. на началника на О. С. И. А. А. – О. е бил задържан в ареста на [улица]на 11.03.2019 г., а на 13.06.2019 г. е преведен в Затвора С.. Борбата с вредители се осъществява съгласно сключен от ГДИН договор с външна фирма, която регулярно извършва дезинфекция, дезинсекция и дератизация.

Установява се от Медицинска справка рег. № 18669 от 02.11.2023 г. на директора на МЦ към О. С., че за престоя си в ареста от 11.03. до 13.06.2019 г. з.л. А. има регистрирани 7 посещения на лекарския кабинет, при които няма нито едно оплакване, свързано с ухапване от насекоми, не са му давани противоалергични медикаменти, нито са внасяни такива отвън. Не били предоставени и медикаменти за сън.

Ответникът се позовава на декларация на ищеца от 13.06.2019 г., съставена при напускане на ареста, в която А. посочил, че няма претенции по отношение на медицинското обслужване и НОС на ареста.

Представен е договор от 13.11.2018 г., сключен между ГДИН като възложител и „ДДД-1“ ООД като изпълнител за извършване на услуги по дезинсекция и дератизация в сградите на ГДИН и териториалните й служби. В чл.1, ал.2 от договора е посочено, че дезинсекцията се извършва 6 пъти годишно. Договорена е и възможност за допълнителна дезинсекция по заявка на възложителя.

Представени са протоколи за извършени услуги от „Д.Д.Д.-1“ ООД в полза на О. С.,

на територията на ареста на [улица], от 1-ви до 6-ти етажи, относно извършена химична дезинсекция срещу насекоми, както следва: на 08.03.2019 г. срещу хлебарки и бълхи; на 03.04.2019 г. срещу хлебарки и дървеници; на 16.04.2019 г. срещу хлебарки; на 02.05.2019 г. срещу хлебарки и дървеници и на 13.06.2019 г. срещу хлебарки и дървеници.

Представени са протоколи за извършени услуги от „Д.Д.Д.-1“ ООД в полза на ГДИН, на територията на Централен Софийски затвор относно извършена химична дезинсекция срещу насекоми, както следва: на 29.05.2019 г. срещу хлебарки и дървеници; на 30.07.2019 г. срещу хлебарки и дървеници; на 19.08.2019 г. срещу хлебарки и дървеници и на 02.09. и на 09.09.2019 г. срещу хлебарки и дървеници.

Според Медицинска справка от 31.10.2023 г. на директора на МЦ към Затвора С. в периода от 13.06.2019 г. до 09.12.2019 г. в амбулаторните журннали на центъра не са отбелязани здравословни оплаквания, свързани с ухапвания и алергични реакции от инсекти от ищеца. Фигурират посещения в МЦ от И. А. А. – О., но по други поводи.

Установява се от докладна записка от 30.10.2023 г. на инсп. Е. А. – ИСДВР на 8-ма група, че И. А. А. – О. е постъпил на територията на 8-ма група (приемно отделение) на 13.06.2019 г. На 20.06.2019 г. е разпределен в 11-та група, а на 12.11.2019 г. – в 7-ма група, в която пребивавал до освобождаването му на 11.12.2019 г.

В справка от 27.10.2023 г. на инсп. Т. Д. – ИСДВР на 11-та група в Затвора С. се потвърждава, че администрацията на затвора е осигурила на л.св. препарати за почистване и хигиенизиране на помещенията. Същите получавали всеки месец сапун, прах, белина и други препарати, като имало възможност и за закупуване на допълнителни почистващи препарати от магазина на затвора. Спалните помещения се почиствали и хигиенизирали от самите лишени от свобода. Във връзка с подобряване на хигиената веднъж в месеца се изтупвали одеалата и олекотените завивки. Веднъж в седмицата се извършвало изпиране на дрехите и спалното бельо на л.св. по график. Изпирането на одеалата и олекотените завивки се извършвало два пъти в годината.

В публично достъпен Годишен доклад на О. на Република България като Национален превантивен механизъм (Н.) за 2019 г., за позоваването на който съдът е уведомил страните на основание чл.155 от ГПК с определение от 18.01.2024 г., се съдържа следната информация относно Затвора [населено място]: „По отношение на хигиената Н. многократно констатира, че проблемът относно наличието на хлебарки и дървеници в местата за лишаване от свобода е системен. Независимо от периодичното месечно дезинфектиране, то е неефективно. Затова Н. препоръча на министъра на правосъдието да разшири списъка с разрешени вещи, като включи препарати за борба с дървеници и хлебарки, тъй като този проблем съществува навсякъде в системата за изпълнение на наказанията“. Макар докладът да не съдържа данни за наличие на инсекти конкретно в арестните помещения на @@17@ [населено място], съдът приема, че общото позоваване в документа „този проблем съществува навсякъде в системата за изпълнение на наказанията“ е показателно за разпространението на вредители и в арестните помещения на @@18@ [населено място].

Съдът кредитира свидетелските показанията по делото в частта им относно неефективността на мерките по дезинсекция, като съответни на информацията в Годишния доклад на О. като Н. за 2019 г. Свидетелят М. В. П. установява, че е бил няколко месеца през 2019 г. в общо помещение с ищеца, в 11-та група на Затвора С.. Според П. във всички помещения на затвора имало дървеници, а лично И. му се е оплаквал, че е нахапан, имал обриви като от коприва и петна от кръв по чаршафите.

Проблемът бил ежедневен и ставал по-интензивен вечерно време. Д. били в електрическата инсталация, по стените и дюшеците и хапели постоянно. Идвали да пръскат, веднъж на няколко месеца, но разтворът бил много разреден – дървениците не намалявали, а даже ставали по-активни. Съдът намира показанията на св. П. за обективни и съответни на Годишния доклад на О. като Н. за 2019 г. - проблемът с наличието на хлебарки и дървеници в местата за лишаване от свобода е системен и независимо от периодичното месечно дезинфектиране, то е неефективно. Свидетелят потвърждава, че проблемът е ежедневен, ухапванията се постоянни, вредителите се намирали навсякъде и пръскането срещу тях било неефективно. Конкретно по отношение на ищеца, св. П. установява, че е бил нахапван, от което получавал обриви като от коприва или като от ухапване от комар.

Според другия свидетел К. Г. Е. И. бил алергичен от ухапване от дървеници, защото бил „подут целият“ – конкретно, в края на лятото на 2019 г., когато били заедно в 11-та група на Затвора С.. Ухапванията били регулярни, но някои хора ги хапели, други – не. В помещението, с което били с И. през 2019 г., дървениците „излизали от стените“. Единственият ефект от пръскането срещу тях бил, че ставали по-активни, препаратът не ги убивал. Св. Е. установява, че е бил в ареста на [улица] от м.април до м.септември 2019 г., което е съответно на предоставената от ответника информация по реда на чл.284, ал.3 от ЗИНЗС (л.21). Съдът не кредитира показанията на Е. в частта, че А. е бил целият подут от ухапвания от дървеници, поради което потърсил лекарска помощ, тъй като в тази им част те противоречат на информацията, предоставена по реда на чл.284, ал.3 от ЗИНЗС, а именно, че в медицинските журналы на ареста и затвора в [населено място] липсва информация А. да е посещавал медицинските центрове с подобни оплаквания.

В обобщение, при съвкупната преценка на събраните по делото доказателства, съдът приема, че за част от процесния период – от 11.03.2019 г. до 09.12.2019 г. ищецът е бил поставен в неблагоприятни условия за изтърпяване на мярката „задържане под стража“ и наказанието „лишаване от свобода“ поради наличие на вредители – конкретно дървеници в помещенията на Следствения арест на [улица], [населено място], и на Затвора, [населено място], в които е бил настанен. Това следва пряко и непосредствено от официалната информация в Годишния доклад на О. като Н. за 2019 г. и от свидетелските показания.

Ответникът е предоставил Писмо № 05-187-1 от 04.11.2022 г. на СРЗИ, във връзка с изискана служебно информация по адм.д.№ 3939/2022 г. по описа на АССГ. От него се установява подаден сигнал от м.август 2019 г. на задържано лице от Затвора С. за наличие на хлебарки и дървеници, по които са извършени проверки от СРЗИ и са дадени препоръки към ръководството на затвора и фирмата, изпълнител на дезинфекция, дезинсекция и дератизация (ДДД). Тази независима, официална информация също потвърждава извода за наличието на тези вредители в повещенията на Затвора С..

Не се установяват твърденията в исковата молба, че поради ухапвания от дървеници ищецът е бил „подут целият“, както свидетелства св. Е., тъй като липсват данни А. да е посещавал медицински център с подобни оплаквания. Въпреки изложеното, установеният „системен проблем с дървениците, при

който дезинсекцията не е ефективна“ съдът приема за достатъчен да обоснове нарушение на чл.3, ал.2, вр. ал.1 от ЗИНЗС поради липса на активни и ползотворни действия на затворническата администрация в борбата с дървениците, чието доказано наличие и ухапвания по ищеца обосновават обстоятелства, които уронват човешкото достойнство, пораждаат чувство на страх, незащитеност и малоценност.

Съдът приема за достигнат прага на суровост за установяване на нарушение на чл.3 от ЕКПЧ, респ. чл.3 от ЗИНЗС, тъй като наложеното наказание „лишаване от свобода“ не трябва да е свързано със стрес и трудности с интензитет, надвишаващ неизбежната степен на страдание, присъща на наказанието. Наличието на дървеници в помещенията не е свързано с неизбежната степен на страдание, присъща на наказанието, а безспорно го надхвърля и е в пряка и непосредствена причинно-следствена връзка с недостатъчните усилия на затворническата администрация по справяне с този системен проблем.

По свободно достъпна информация в Интернет (напр. на сайт www.preventa.bg): „Ухапванията от дървеници могат да бъдат изключително неприятни и да причинят различни симптоми, включително зачервяване, подуване и сърбеж. Ухапванията от дървеници обикновено се характеризират с малки, червени петна, които могат да сърбят и да причинят подуване или зачервяване. На мястото на ухапването често се появява подутина, която е по-тъмна в центъра. Те никога не са единични, а винаги в група от няколко ухапвания заедно. Симптомите не се появяват веднага, а няколко часа след ухапването. За разлика от ухапванията от комари или бълхи, които са по-разпръснати и произволно разпределени, ухапванията от дървеници обикновено са подредени в линия или група и са концентрирани. Ухапванията от дървеници не са единични, а винаги няколко заедно. Ухапванията от бълхи са концентрирани около глезените, тези от дървеници са разпръснати из цялото тяло. Ухапванията от дървеници предизвикват забавена реакция, за разлика от тези от комари, които веднага сърбят. Около мястото на ухапването от дървеници може да се образува леко подуване, което не е характерно за другите насекоми. Тези насекоми предпочитат кожата, която често е открита по време на сън, като ръцете, краката, врата и гърба. Поради своята предпочитани места за заселване, честите места за ухапвания са обикновено телата, лежали на матраците и около шевовете на мебелите. Според проучване, публикувано в J. of Allergy and Clinical Immunology, само около 50% от хората развиват кожни реакции след ухапване от дървеници. Това изследване подчертава, че не всички хора реагират по един и същи начин на ухапванията от тези насекоми. Допълнително, друго изследване, публикувано в A. of Allergy, Asthma & Immunology, потвърждава, че съществуват значителни индивидуални различия в чувствителността към секретите от слюнчените жлези на дървениците. Това обяснява защо в едно семейство често само някои членове имат следи от ухапвания, докато други изобщо не реагират“.

Според сайта www.otrovi.com: „Ухапванията от дървеници могат да имат дълъг инкубационен период. Видимите признаци (червена, сърбяща подутина) могат да се появят до 10 дни след като първоначално сте били ухапани.

Обикновено подутините или обривите се скриват в рамките на една до две седмици. Въпреки това, ако не сте изкоренили проблема чрез унищожаване на вредителите, това неприятно положение може да продължи. Основните симптоми са зачервявания и леки подутини. Най-силно изявен е сърбежът, който *задължително* придружава тези неприятни ухапвания. При своето ухапване, дървеницата инжектира в кожата на човек *огромен коктейл от алергени, които водят до подуване и сърбеж*. Д. се хранят с кръв, тяхното ухапване причинява *ужасни сърбежи* поради факта, че при ухапване насекомото вкарва в човешкото тяло алергени, от които се получават сърбежите, подутините и зачервяването. Важно е да кажем, че дървениците, за разлика от други паразити, хранещи се с кръв, не пренасят заболявания. Наличието на креватни дървеници определено поставя въпроса за общата хигиена в едно жилище. Веднага изниква мисълта, че дадено място, което има наличие на дървеници, е мръсно или не добре поддържано. За съжаление това не е точно така. Креватните дървеници, точно като хората, предпочитат чисти места за живеене и обитаване. Дори да сте най-големия "чистник", който чисти и хигиенизира дома си всеки ден, пак е възможно да сте жертва на креватни дървеници. Те се крият на възможно най-труднодостъпните места, а именно в матрака, под матрака, зад картини, огледала, рамка на легло, гардероби, нощни шкафчета, спално бельо, кухни от всякакъв вид, зад тапети.

Д. са упорити насекоми. Освен това са приспособени да живеят в тежки условия и екстремни ситуации. Плюс това, те се адаптират към различни видове препарати, които са използвани против тях във времето. Много хора смятат, че хлебарките са най-издръжливите насекоми, но дървениците определено могат да спорят убедително за първото място за най-издръжливи насекоми. Креватните дървеници могат да живеят с месеци без да се хранят. Те се хранят с човешка кръв, но ако няма хора наблизо, ще изчакат търпеливо, докато не се появи някой човек. Креватните дървеници могат да издържат на екстремни температури. Не можете да ги замразите - те могат да оцелеят при температури под точката на замръзване. Освен това, не можете да ги унищожите с топлина, без това да навреди на мебели или дрехи - те не се движат извън дома ви, дори температурата да бъде над 100 градуса. Съществуват нови модели уреди, които създават пара с топлина над 120 градуса, за да може да унищожат дървеници в чисти зони, където употребата на препарати е невъзможна, но цената на тези уреди е много скъпа. Д. нямат „дом“. Една от причините, поради които е трудно да се намери повече от една, е липсата на изграждане на големи гнезда. Те не гнездят. Няма да можете да проследите пътя на една дървеница, както например можете да следвате мравки до мравуняк и да убиете цялото семейство. Това е друга причина, поради която дървениците са толкова трудни за унищожаване. Освен това, те снасят множество яйца, които бързо се превръщат в нови гладни за кръв паразити. Д. се размножават с бързи темпове, колкото повече са те, толкова по-трудно е тяхното унищожаване. те могат да се движат в стените, през отворите на пода и тавана. Въпреки това, повечето се разпространяват от едно помещение в друго, когато попаднат върху дрехите, бельото или мебелите на хората. Женските снасят около седем яйца на седмица. Това

означава около 250 яйца за цял живот. Излюпването на яйцата се случва за десет дни. След него те преминават през пет етапа на младост, преди да станат възрастни. Този вид паразити са изключително трудни за унищожаване и контрол“.

По свободно достъпна в Интернет информация, напр. в сайт <https://newfresh.org>: Скривалищата на дървениците за снасяне на яйца следва да са топли и в близост до човека. Именно за това в домовете те най-често избират: леглата – матраците; детските кошари; диваните, фотьойлите и мебелите за спане и почивка; всякакви цепнатини и пукнатини; и т.н. Д. нямат предпочитание между безупречно чисто пространство или замърсена среда. Щом имат достъп до хранителен ресурс, те могат да живеят навсякъде, затова твърдения, че се привличат от мръсотия и неразтребени неща са просто безпочвени. В тази връзка, безпорядъкът улеснява тези насекоми да се крият и спомага за размножаването им. Идеалната среда за тяхното размножаване и оцеляване е топла и дава достъп до хранене с кръв. Най-често превземат спалните в домовете ни, а устойчивостта им ги прави наистина трудни за прогонване. Натрапниците трябва да получават хранене с кръв от топлокръвни гостоприемници – обикновено хора – за да оцелеят и ще се крият близо до своите източници, докато са готови да се нахранят“.

Общодостъпната информация потвърждава изнесените в исковата молба факти, а именно, че (при доказано наличие на дървеници в помещенията) ищецът е получил от ухапванията им обриви и неприятни сърбежи. Както се установи, тези вредители са особено устойчиви и борбата с тях е изключително трудна, което логично обяснява съществуващият с години системен проблем с тях в пенитенциарните заведения на столицата. Този проблем не е свързан непременно с хигиената в помещенията, нито може да бъде преодолян единствено чрез ползване на изпарител, без други мащабни мерки, тъй като очевидно ежемесечното пръскане срещу тези вредители не дава дължимия резултат по пълното им отстраняване. Наличието на попълнена бланка на декларация от лицето при напускане на арестното помещение, че няма претенции по отношение на НОС, не пречатства защитата му чрез иск по чл.284-286 от ЗИНЗС, нито възможността за доказване на твърдените факти с други докателствени средства. Липсата на посещение на медицинския център на съответното заведение е съответна на липна на алергична реакция при ищеца, но не опровергава нито наличието на вредите, нито техните ухапвания, свързани с неприятни обриви и сърбежи.

Общодостъпната информация придава достоверност на свидетелските показания в частта им за наличие на проблем с дървеници и хлебарки, който се потвърждава от периодичните проверки на О. като Н.. Както се посочи, наличието им не е свързано с липсата на хигиена, а самите вредители са силно устойчиви до степен да затруднят борбата с тях. Въз основа на свидетелските показания съдът приема, че както в СЦЗ, така и в арестните помещения на [улица], за периода на пребиваване на ищеца в тях от 11.03.2019 г. до 09.12.2019 г. е съществувал и доказан широко коментираният проблем с вредители – дървеници и хлебарки, присъствието на които безспорно силно влошава качеството на живот. Този извод не се оборва от предоставените от ответника доказателства за периодична дезинсекция в

пенитенциарните заведения, доколкото както писмените, така и устни източници на информация, са единни, че тези мерки не са ефективни. С изложеното не са изпълнени препоръките в т.21 от Европейските правила за затворите, според които всеки затворник трябва да разполага с отделно легло и *подходящо спално бельо*, което трябва да бъде поддържано в добро състояние и сменяно достатъчно често, за да се гарантира неговата чистота. Съдът приема, че тези изисвания касаят не само постелъчното бельо, но безспорно и матраците/дюшеците като част от условията за междудневна почивка.

По изложените съображения съдът приема за доказано нарушение на чл.3, ал.2 от ЗИНЗС поради влошени хигиенни условия на изтърпяване на мярката и наказанието за периода от 11.03.2019 г. до 09.12.2019 г., конкретно поради доказано наличие на вредители – дървеници, ухапванията от които за ищеца са били свързани с неприятни обриви и сърбежи. Предвид презумпцията по чл.284, ал.5 ЗИНЗС съдът приема наличието на претърпени неимуществени вреди в пряка и непосредствена причинно-следствена връзка с условията на изтърпяване на наказанието в нарушение на чл.3 от ЗИНЗС за доказани.

При определяне размера на обезщетението съдът намира, че следва да се съобрази с анализа на новите решения на ЕСПЧ по дела, касаещи оплаквания за лоши условия в местата за ЛС, според който обезщетение, присъдено от националния съд, което се равнява на 4 евро на ден **или на 30% от присъждането на ЕСПЧ** при сходни обстоятелства е адекватно и не поставя под съмнение ефективността на производството за обезщетяване на вредите от поставяне в лоши условия на задържане. Едновременно с това в повечето случаи такова обезщетение би било достатъчно, за да обезщети вредите, произтичащи от нарушение на забраната за поставяне в лоши условия на задържане по смисъла на чл. 3 от Конвенцията.

Стандартите на ЕСПЧ по приложението на чл. 3 от Конвенцията налагат да бъде взето предвид *кумулятивното въздействие* на тези условия, при които се изтърпява задържането или наказанието. В случая, претенцията е предявена единствено поради наличие на дървеници, което следва да бъде съобразено при определяне размера на обезщетението в смисъл, че пълният посочен размер на обезщетения в най-новите решения на ЕСПЧ е неприложим към настоящия случай, доколкото той касае кумулативен ефект от различни оплаквания при изтърпяване на наказанието, какъвто настоящият случай не е. Присъденото обезщетение за претърпени неимуществени вреди от едни аспекти на изтърпяване на задържането или наказанието (единствено поради наличие на дървеници) не следва да се превръща в прекомерна санкция за затворническата администрация, която стриктно и при спазване на законовите си задължения и правомощия е осигурила на ищеца изтърпяване на наложеното му наказание при *други* благоприятни аспекти на тези условия, което също следва да се съобрази при преценката на кумулативното въздействие на тези условия.

Изложеното е основание за съда да определи размер на обезщетението под посочения от ЕСПЧ размер от 4 евро на ден и в алтернативния вариант от около 30% от присъждането на ЕСПЧ при сходни обстоятелства.

Съгласно чл.52 от ЗЗД съдът определя размера на обезщетение по

справедливост. Съобразно задължителните указания, дадени в т. II от ППВС № 4/1968 г. понятието "справедливост" по смисъла на чл. 52 ЗЗД не е абстрактно понятие. То е свързано с преценката на редица конкретни обективно съществуващи обстоятелства, които трябва да се имат предвид от съда при определяне размера на обезщетението. Справедливият размер на обезвредата следва да почива на обективни критерии и да бъде адекватен от претърпените вреди. Обезщетението трябва е съразмерно с вредите и да отговаря, както на конкретните данни по делото, така и на обществените представи за справедливост. В съдебното производство по присъждане на обезщетение посочените неимуществени вреди следва да намерят материален израз, който законът в нормата на чл. 52 ЗЗД определя „по справедливост“, макар неимуществените вреди да нямат стойностно изражение и да не подлежат на аритметично изчисляване.

Съдът приема, че размер на обезщетение, наполовина от посочения от ЕСПЧ размер от 4 евро на ден, т.е. от 4 лева на ден, би бил справедливо обезщетение за претърпените от ищеца неимуществени вреди от нарушение на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС, за периода от 11.03.2019 г. до 09.12.2019 г. Този период включва: 20 дни през м. март, 9 дни пред м. декември и общо 244 дни за останалите пълни месеци от 2019 г., общо **273 дни**, или общо сума в размер на **1092 лв.** Тази сума следва да се присъди със законната лихва от предявяване на иска на 13.09.2023 г., като негова законна последица, до окончателното ѝ изплащане. За разликата до предявения размер искът следва да бъде отхвърлен.

При този изход на спора разноски следва да се присъдят в хипотезата на чл. 286, ал. 3 ЗИНЗС - когато искът се уважи изцяло или частично, съдът осъжда ответника да заплати разноските по производството, както и да заплати на ищеца внесената държавна такса, в случая от 10.00 лв. В договора за правна защита и съдействие, сключен на 20.09.2023 г. с адв. Ю., е договорена безплатна правна помощ на основание чл. 38, ал. 1, т. 2 от Закона за адвокатурата. За тези случаи, разпоредбата на чл. 38, ал. 2 от ЗА предвижда, че адвокатът има право на адвокатско възнаграждение, което съдът определя в размер не по-нисък от предвидения в наредбата по чл. 36, ал. 2 и осъжда другата страна да го заплати. Минималното възнаграждение по чл. 7, ал. 2, т. 2, вр. чл. 8, ал. 1 от Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения е 410 лв. при уважен размер на исковата претенция от 1092 лв. Съдът приема, че адвокатското възнаграждение не следва да се определя съобразно размера на исковата претенция, тъй като това може да доведе до злоупотреба с процесуални права и присъждане на разноски в размер по-голям от присъденото обезщетение, какъвто не е замисълът на законовата уредба по ЗИНЗС.

В хипотезата на частично уважаване на иска, не е предвидена възможност за заплащане на ответника на юрисконсултско възнаграждение, поради което такова не следва да му се присъжда.

Водим от горното и на основание чл. 285 от ЗИНЗС, във връзка с чл. 203 от АПК, във връзка с чл. 1 от ЗОДОВ, **Административен Съд С. - град, I отделение, 69 състав,**

РЕШИ:

ОСЪЖДА Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“, [населено място], [улица], да заплати на И. А. А. – О., ЕГН [ЕГН], от [населено място],[жк], [улица], [жилищен адрес] и със съдебен адрес [населено място], [улица], вх.Б, ет.4, чрез адв. И. Ю. от САК, обезщетение за неимуществени вреди в размер на 1092.00 лв., претърпени за нарушение на чл.3, ал.2, вр. чл.284-286 ЗИНЗС, поради неблагоприятни условия на изтърпяване на мярка „задържане под стража“ в Следствен арест в [населено място], [улица]и на наказанието „лишаване от свобода“ в Затвора [населено място] в периода от 11.03.2019 г. до 09.12.2019 г., включително, ведно със законната лихва от 13.09.2023 г. до окончателното изплащане, както и сторените в производството разноски в размер на 10.00 лв. за държавна такса.

ОТХВЪРЛЯ иска, предявен от И. А. А. – О., ЕГН [ЕГН], от [населено място],[жк], [улица], [жилищен адрес] срещу Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“, за разликата до предявения размер от 20 000 лв., както и за периода от 09.03.2019 г. до 10.03.2019 г., включително.

ОСЪЖДА Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“, [населено място], [улица], да заплати на И. В. Ю., като адвокат от САК, със съдебен адрес [населено място], [улица], вх.Б, ет.4, на основание чл.38, ал.1, т.2, вр. ал.2 от Закона за адвокатурата адвокатско възнаграждение в размер на 410 лв.

Решението подлежи на обжалване в 14-дневен срок от съобщаването му на страните с касационна жалба пред Троен състав на Административен съд София град.

СЪДИЯ: